

Примітки

¹ Фабрика-Процька О. Пісенна культура лемків України (XX–XXI ст.): монографія. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2013. 328 с.

² Szyndler M. Ludowa kultura muzyczna Śląska Cieszyńskiego ze szczególnym uwzględnieniem Beskidu Śląskiego. Folklor pieśniowy Istebnej, Koniakowa i Jaworzynki – źródła repertuarowe a ich transformacje: monografia. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2017. 360 s.

ХРИСТИЯНСЬКО-ВІЗАНТІЙСЬКИЙ БАЗИС КУЛЬТУРИ БРИТАНІЇ-АНГЛІЇ Й РУСИ-УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ НАЦІОНАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ

Андросова Дарія Володимирівна – доктор мистецтвознавства, професор,
Одеська національна музична академія ім. А. В. Нежданової
<http://orcid.org/0000-0002-5951-8416>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.394>
dashaelena@gmail.com

Рецензія на монографію доцента кафедри теоретичної та прикладної культурології Одеської національної музичної академії ім. А.В. Нежданової Соколової А. В. Традиції лицарсько-аристократичної культури Британії-Англії й Русі-України. Монографія. Астропринт. Одеса, 2020. 312 с.

Монографія «Традиції лицарсько-аристократичної культури Британії-Англії й Русі-України» доц. А. Соколової присвячена дослідженню феномена культурних зв'язків країн Британії-Англії і Русі-України. Авторка відстежує численні і різноманітні релігійно-культурні контакти британців і русів, а згодом англів і українців від доби Київської Русі і, фактично, до початку XIX ст., коли яскравим явищем культурного життя Англії і Європи загалом стає Оксфордський (тракторіанський) рух, спрямований на об'єднання Неподіленої церкви через діалог Англіканства з Православ'ям.

Виявлено причини тяжіння британського язичництва до християнських цінностей, розглянула етапи виникнення і зміцнення релігійно-культурних відносин Британії і Русі, пов'язані з традиціями візантійського Православ'я та місіонерством британсько-ірландських ченців у Русі, а також шлюбними відносинами між візантійськими, британськими та князівськими династіями доби Середньовіччя.

А. Соколова розглядає витоки й еволюцію жанру англійської маски, що став унікальним явищем в історії світової культури. Дослідники з багатьох країн світу зверталися до проблеми вивчення жанру Масок як «раннього» тюдоровського, так і «пізнього» стюартовського періоду. Найчастіше ці розвідки мали узагальнюючий характер. Тож уперше в українському науковому просторі А. Соколова представила матеріали англійських видань про витоки англійської Маски, пов'язаної з друїстичними зібраннями, язичницьким святкуванням Сатурналії і протосалонами візантійськими театральними бенкетами.

Язичницькі коріння вистав англійських придворних Масок мають аналогії з імператорськими театральними музичними виставами, бенкетами, зібраннями аристократії в ранній Візантії, що, поза сумнівом, мало безпосередній вплив на британсько-кельтську, англійську, слов'яно-руську і українську культуру. Маски ставилися в рамках загальноприйнятих норм суспільства, підпорядкованого законам суворої ієрархії, суспільства, в якому строго дотримувалися патріархальні цінності. Завдяки участі Королеви та її придворних дам у виставах, помітною стала тенденція до збалансованого перерозподілу гендерних ролей у суспільстві. Функція Маски – продемонструвати фінансову стабільність Англії іноземним послам.

В аналізованій монографії підкреслено сакрально-ритуальний аспект танцю, який через відповідні танцювальні традиції Франції та Італії, наслідував візантійську театралізовано-церемоніальну спадщину.

Природа англійського придворного танцю, по суті, космополітична. Саме танець у Масці є засобом залучення багатонаціональної аудиторії вищого стану. В процесі танцю глядач отримував можливість «проникнути» до англійського двору, зрозуміти його устрій, перейнятися «духом» придворної культури Англії. Танець робив Короля Розпорядником світу, розкривав його божественне призначення.

У духовній культурі Британії-Англії простежуються спільні коріння. Так, бардівська спадщина мала аналогії з кобзарською спадщиною в Україні. Можна відстежити паралелі і між традиціями кельтських друїдів, давньоруських волхвів та українських козаків-характерників. І сьогодні англіканське й католицьке віросповідання засвідчують укоріненість православних традицій, пов'язаних із візантійським християнським Сходом.

Авторкою висунуто цікаву гіпотезу щодо українських «благородних» «Вечорниць» і англійських придворних «Масок», які можна розглядати як духовно-політичний театр. «Вечорниці» і «Маски» базувалися на політико-виховній основі, поведінковому стереотипі аристократів. Тому доречно провести паралель із протосалонними зібраннями імператорського візантійського «театру», а також із ранніми салонними зібраннями аристократів Франції.

Монографія «Традиції лицарсько-аристократичної культури Британії-Англії й Русі-України» становитиме інтерес для дослідників, педагогів, студентів сфери гуманітарного знання, а також усіх зацікавлених у поглибленні знань про творчі контакти народів Британії-Англії і слов'ян. Наукова новизна і обґрунтованість висунутих положень аналізованої праці є очевидною і заслуговують схвалення.

УДК 398.12.85

ИСТОРИЯ АРМЯНСКОЙ ДИАСПОРЫ УКРАИНЫ: ОПЫТ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЙ РЕФЛЕКСИИ

Чукасян Левон Бабкеневич – доктор искусствоведения, профессор, заведующий кафедрой истории и теории армянского искусства, Ереванский государственный университет, г. Ереван
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.395>

Рецензия на монографию: Гаюк И. Культура армянской диаспоры Украины: исторический дискурс. Львів: ТзОВ «Простір-М», 2019. 488 с., іл.

Монография доцента кафедры менеджмента искусств Львовской национальной академии искусств И. Гаюк написана на основе фундаментального каталогизационного исследования и соответствующей аналитико-синтетической работы, результатом которой стала опубликованная в 2012 г. «Иллюстрированная энциклопедия армянской культуры в Украине». Однако, автор не остановилась на достигнутом и продолжила работу в этом направлении. В рецензируемую монографию вошли новые исследования И. Гаюк, которые не только углубили уже имеющиеся в энциклопедии наработки, но и ввели в научный обиход совершенно новые материалы, найденные автором в архивах Измаила, Харькова, Черновцов, существенно дополнив и расширив первоначальную базу исследования. Автор вполне справилась с анонсированной ею главной задачей монографии – воссозданием целостной картины культурно-исторической жизни армянских колоний на украинских землях, используя для этого, в первую очередь, прочтение и анализ тех артефактов - предметных свидетельств культурной жизни армян, которые она выявила (и описала) в государственных музеях Украины. Существование армянских колоний в разных взаимодействующих культурных полях – автохтонном украинском, политически доминантных польском и российском, – создало особый социокультурный феномен – собственно армянскую диаспору в Украине. При этом, как доказала И. Гаюк, благодаря формированию защитных механизмов и сохранению коллективной исторической памяти, чему в значительной мере способствовала Армянская церковь, армяне украинской диаспоры вопреки заметной ассимиляции, тем не менее не утратили собственной культурной идентичности, сохранили базовые мировоззренческие установки, которые являлись императивными для армянского культурного континуума.

Особенно следует положительно отметить выявленные и описанные автором изменения, происшедшие в различных сферах культурной жизни армянских колоний Украины под влиянием новых социокультурных условий.

Существенным дополнением в монографии, с нашей точки зрения, является включение в монографию раздела, анализирующего роль Армянской церкви – как Апостольской, так и Католической – в сохранении коллективной исторической памяти и этно-культурной идентичности армян Украины.

Однако, ценность данной монографии состоит не только в ее научной составляющей: хорошо известно, что коммуникативные пропасти между культурами стали особенно ощутимыми в XXI веке. А повышение межкультурной компетентности народов-коммуникантов, стимулирование их кросс-культурной сенситивности благодаря знанию кодов других культур – один из наиболее эффективных путей преодоления коммуникативных пропастей. Помимо этого, познавая другого, познаем себя. Опыт этот нетравматический и интересный - открытия всегда расширяют горизонты.

При этом, Ирина Гаюк не претендует на то, чтобы представлять «единственно правильную версию» функционирования армянской диаспоры в Украине: это всего лишь один из возможных способов ее прочтения, но ее прочтение выполнено на высоком научном уровне и заслуживает серьезного внимания. Естественно, что такой объем материала и широкие – чтобы не сказать –